

Stefano Benni

Opa Tovenaar wordt wakker*

Vertaling: Klaartje De Boeck, Ina De Clercq, Annemart Pilon

In de dromen van de nacht vragen slechte mensen om vergeving en plegen goede mensen moorden.

Maar achter gesloten ogen bewaart ieder zijn eigen geheim.

Daarom zullen we nooit weten wat Opa Tovenaar die nacht droomde, toen zijn neus 's ochtends wakker werd.

Het eerste wat Opa elke ochtend deed, was dan ook niet zijn ogen openen, maar zijn neus.

Dat was het bewijs dat hij weer een nacht had doorgebracht en dat hij op dat moment nog leefde.

Want als hij zijn ogen had geopend, had hij de duisternis en schaduwen in zijn kamer gezien. En dan had hij in een bedrieglijke droom of in een obscure parallelle wereld kunnen zijn.

Maar wanneer hij rook, kon hij zich niet vergissen.

Als hij zwavel en spiritus voor de barbecue zou hebben geroken, kon hij in de hel geweest zijn. De geur van brood en most, de hemel. Van het vagevuur had hij geen duidelijk beeld, maar hij dacht dat het er naar griesmeel rook.

Soms was Opa Tovenaar bang dat hij wakker zou worden in de geuren van een vervlogen leven: zo zou het scherpe aroma van soldatendekens en zweetvoeten hem teruggebracht hebben naar de kazerne. Potlood en schoolkrijt, en hij was weer een kind in de schoolbanken. Mist en de wol van zijn bivakmuts, op de fiets naar het werk. Inkt en lood, de drukkerij.

Maar als hij lavendel en groentestoofsel had geroken, dan zou Jolle naast hem in bed hebben gelegen. Want Jolle, jarenlang zijn partner, verspreidde die fascinerende en mestieze geur: haar haren, eerst blond dan wit, roken lekker naar shampoo, maar vijftig jaar stoom van groentestoofsel uit de keuken had haar haren doordrenkt en geen wasbeurt kon die verbintenis ontbinden.

* 1 'Il risveglio del Nonno Stregone' / 'Il Nonno Stregone va al bar', in: *Pane e tempesta*, Milano, Feltrinelli, 2009.

Opa was ontroerd door de herinnering en uitte dit niet in tranen, maar in een scheet.

De scheet was het bewijs van zijn eenzaamheid. Jarenlang had hij deze noodzakelijke nachtelijke uitingen onderdrukt, uit eerbied voor Jolle. Soms stond hij 's nachts op, ging naar het balkon en moduleerde. Wie langskwam, dacht misschien dat er daarboven een kat of een slapeloze saxofonist zat. Soms kwam er een vriend voorbij die uit solidariteit antwoordde met een tegenmelodie.

Het kon echter gebeuren dat hem een slinkse en onstuitbare G-klank ontsnapte. Dan draaide Jolle een beetje in bed, mompelde ze iets, of deed alsof er niets gebeurd was.

Die ochtend kwam Opa's scheet vrij in de ether en niemand protesteerde.

Als een duivel hem geantwoord had met een zwavelachtig contrapunt, zou hij in de hel geweest zijn.

Als een engel de lucht verfrist had met een wierookvat, zou hij in de hemel geweest zijn.

Als een boekhouder uit Varese geprotesteerd had, zou hij net als die ene nacht in een slaapwagon gezeten hebben.

Er gebeurde niets en dus dacht Opa dat hij op dat moment nog steeds leefde, in de gewone wereld.

Maar hij wilde het bewijs.

Hij snoof nog dieper en rook geuren die hem geruststelden.

Allereerst, de geur van brood.

De heerlijke geur van brood uit de bakkerij, het bewijs van menselijke vlijt en de dagelijkse strijd om te overleven. De geur werd begeleid door de krachtige stem van bakker Selim die een Italiaans-Egyptische punkversie van 'O sole mio' inzette.

Toen snoof Opa het aroma van koffie op. In zijn neus drongen Colombia, Arabië, Maracaibo, Posillipo en de boten van piraat Morgan binnen. De bar ging open.

Zo maakte hij aanstalten om op te staan en de zevenentwintig handelingen uit te voeren die een volwassen mens moet uitvoeren om zijn eigen plek in de wereld te heroveren. Je opnieuw gedragen als tweevoeter, je wassen, je aankleden, je schoenen aantrekken, je zakken vullen met rituele voorwerpen, controleren of je niets mist enzovoort.

De oermens, dacht Opa, hoefde maar drie dingen te doen.

Voorzichtig opstaan om zijn hoofd niet aan de grot te stoten en piesen.

Soms gebeurden die twee handelingen tegelijkertijd.

Hij hoefde zijn pyjama niet uit te doen en zich aan te kleden omdat zijn nacht- en werkkleding dezelfde waren: de huid van een aap of een andere schenker.

De derde handeling was zijn hoofd krabben en de afwezigheid constateren van tandpasta, een koffiemachine, een broodrooster en andere toekomstige uitvindingen. Zo kwam hij teleurgesteld maar zorgeloos de grot uit voor een nieuwe dag.

De overgang van de drie fundamentele handelingen van de *pithecanthropus erectus* naar de zevenentwintig handelingen van de doorsnee mens noemde men beschaving.

Opa Tovenaar stapte uit bed.

Als je jong bent, spring je als een kat van je bedstede, in één beweging. Maar als je zo oud bent als Opa, sta je op als een python die zes watermeloenen heeft gegeten, treetje voor treetje.

Bovendien, eenmaal rechtop moest er nog heel wat gedaan worden.

Sommige dingen waren nogal listig, zoals bijvoorbeeld je broek aantrekken.

Broeken hebben drie zielen en drie gezichten.

IJdel, vreedzaam en goed gestreken in de etalage.

Vormeloos, lomp en slaperig als je ze op de grond laat vallen of over een stoel hangt.

Ingewikkeld, twistziek en vol tweesprongen als je ze 's ochtends moet aandoen, vooral als je haast hebt. Maar nog doortrapper zijn sokken.

Opa Tovenaar had besloten dat er op zijn leeftijd drie manieren waren om ze aan te trekken.

Eén, positie 'stripteuse', liggend op het bed met een been sensueel in de lucht. Duur van de onderneming: één minuut, behalve bij doorboring van je sok door de nagel van je grote teen.

Twee, positie 'been op de stoel'. Het enige risico, een stootje tegen het hout of door je rug gaan.

Drie, positie 'hergebruik mij': naar bed gaan met je sokken nog aan en hetzelfde paar de volgende ochtend weer gebruiken. De minst hygiënische maar wel de snelste.

En dan moest je bij het kiezen van een paar ook nog rekening houden met het bestaan van de WOS, de Wet van Ontrouw van de Sok, die als volgt luidt:

Een sok die in een lade is gelegd,

zal bijna altijd proberen een paar te vormen met een verschillende sok.

Sokken hebben dus de neiging om te ontsnappen aan banale gelijkheden en vormen eigenaardige duo's: korte zwarte met lange blauwe, katoenen geribbelde met wollen geruite, enzovoort.

Dan moest hij piesen met een geduldig berekende boog. En dan...

Maar Opa Tovenaar was nog een kwieke zeventiger. Nadat hij de zevenentwintig handelingen van de menselijke beschaving had uitgevoerd, ging hij de trap af en was hij op straat.

Opa Tovenaar gaat naar de bar

Opa sliep gewoonlijk kort, dus het was net ochtend.

De zon kwam op en verschool zich als een spion tussen de kantelen van de oude stadsmuren. Alles zweeg in het dorp dat bovenop de berg geklommen was; je

hoorde zelfs het zachte getrippel van een kat op de kinderkopjes van de oude straten niet, noch het onbekoorlijke gekras van een kraai, noch een stem of melodietje van achter de gesloten ramen. En het verstomde sijpelen van de fontein, zo bedaad dat het wel een nadere uitnodiging tot stilte leek. En bovenaan het dorp, in het verlaten kasteel van de Zevenstroom, waren de geesten net ontwaakt en glipten uit de muurspletten.

De voetstappen van Opa weerklonken en hij dacht aan het dorp waar hij was geboren, waarvan hij was weggegaan en waarnaar hij was teruggekeerd.

Ze bleven het Elfenberg noemen, of het Dorp van de Goede Wind, maar het leek niet meer op zijn naam. Het klimaat was verpest. Stormen en rukwinden wisselden elkaar af, net als hittegolven en ijstijden, zoals een uitgedoofde liefde zich voortsleept met ruzies en verzoeningen, vlagen van wrok en kortstondige vergiffenis. De misdaden die de jaargetijden van de wereld hadden verstoord, hadden ook deze mooie vallei getroffen.

Maar die septemberdag was er iets van dat gevoel teruggekomen, door de herinnering aan andere najaren. De hemel was helderblauw.

Om bij het pleintje van de bar te komen moest Opa ongeveer driehonderd stappen zetten. Hij kende dat traject steen voor steen, zo goed dat hij het vroeger graag met zijn ogen dicht deed. Maar hij nam geen risico meer sinds de dag dat de grootste koe van heel de vallei hem was voorgedaan en een onbetwist en walmend spoor had achtergelaten.

Dus was hij er na driehonderd-en-twee stappen en zag het uithangbord van Bar Sport beven in de ochtendnevel.

Het rolluik was nog half dicht, maar vanuit de bar kwamen geluiden van stoelen en geuren van allerlei gebak.

Buiten versierde de dauw stoelen en tafeltjes.

Opa ging vlak bij de balustrade van het uitzichtpunt zitten en keek naar het bos.

Toen hoorde hij dat lawaai. Een onmiskenbaar geluid, schil en wreed, ook al had het wat muzikale kracht.

Het was een boom die werd omgehakt en met een klap op de grond viel, waardoor zijn takken kraakten.

Zo begreep Opa dat iemand een pad aan het graven was. Hij hoorde de schreeuw van eekhoorns toen hun eikenwoning omviel. Hij hoorde een lawine van kastanjes en de klaagzang van wortels. Hij zag een zwerm spreuwen wegvliegen. De opperspreuw had een Kozakkenbruine kleur en een beetje een loens oog.

Opa had een arendsoog, hij merkte elk zacht geluid op, snuffelde als een speurhond, praatte met de dieren, kende de vrolijke taal van de bergstroompjes en de bange stem uit de waterput, hij voelde wat er onder de grond en boven de wolken gebeurde. En hij hoorde de piano van zijn zoon wanneer die in Amerika speelde.

Daarom noemden ze hem Toveraar.